

Giddens ve Klasik Düşünürler (Durkheim)

İçeriği Yazan: [Asaf ŞİMŞEK](#) [1] Zaman: Paz, 07/12/2008 - 07:00

Yazar: Asaf Şimşek

Durkheim'ın sosyal değişme görüşünün temelinde; nüfus artışı ve iş bölümü yer alır. Durkheim, bu kavramlardan hareketle şöyle bir değişme şeması çizer.

Toplumlar büyüdüğü ve daha geniş topraklara sahip oldukları ölçüde, gelenekler ve pratikler zorunlu olarak, artık bireysel farklılıklara eskisi kadar direnç göstermeyen bir elastiklik ve belirsizlik durumu içinde var olurlar; bu yüzden gelenekler ve pratikler kendilerini çok çeşitli durumlara ve değişen ortamlara uydurabilirler. Bireysel farklılıklar, artık çok daha az kısıtlandıkları için daha serbestçe gelişir çoğalırlar; yani, herkes kendi temayülünün peşine daha fazla düşer. Aynı zamanda, iş bölümünün daha da ilerlemiş olması sayesinde, herkes kendisini ufuktaki farklı bir noktaya yönelmiş olduğunu, dünyanın farklı bir yönünü yansıttığını görür ve bunun sonucu olarak, bireysel zihinsel içeriği insandan insana değişir. Böylece yavaş yavaş, aynı toplumsal grubun üyeleri dışındaki ortak hiçbir şeylerinin olmadığı bir duruma ilerleriz ki buna artık neredeyse varılmış gibidir. Bu nedenle, milli bünyedeki farklılıklara göre bir ölçüde değiştirilmiş bu insan teki, tikel kanıların akışı üzerinde tutulup değiştirilemez ve gayrişahsî bir şey olarak korunan tek fikirdir. İnsanların ortak olarak sevebilecekleri ve tapabilecekleri hiçbir şey kalmaz, insanın kendisi dışında. İşte bu yüzden, bırakın özgürlüklerimizi yapılması gereken şeyi bulmak ve yapmak için kullanalım; insanları hala çok acımasızca etkileyen toplumsal makinenin işleyişini yumuşatmak için insanların sahip oldukları yetileri engellerle karşılaştırmadan geliştirebilmelerine imkan verecek bütün olası araçlara ulaşabilmelerini sağlamak için, şu ünlü kuralı nihayet bir gerçeklik haline getirebilmek için: Herkese yaptığı işe göre! (Giddens,1996: 93-94)

Giddens diğer bütün teorisyenlerde olduğu gibi Durkheim'ın görüşlerini de eleştirel bir dille açıklamıştır. Giddens, eleştirilerini yaparken bütüncül bir yaklaşımdan yola çıkmıştır. Yani yaptığı eleştirinin siyasi, sosyoloji, felsefe gibi alanları kapsayan geniş bir değerlendirmeyi içermesine dikkat etmiştir.

Giddens, Durkheim'ı; toplumda bütünlüğün ya da mutabakatın önemini, çatışmayı neredeyse tamamen bir kenara atacak ölçüde vurgulamış olduğu; her şeyden çok toplumla birey arasındaki ilişki üzerinde odaklanıp ara yapıları ihmal ettiği için bir kurumlar teorisi geliştirememiş olduğu, ahlaki ideallerin doğayla çok fazla ilgilendiği için siyasi iktidarın oynadığı rolü dikkate almamış olduğu ve toplumsal düzen ile dengeyi takıntı haline getirdiği için toplumsal yeniliğin ve toplumsal değişimin etkilerini yeterince değerlendirememiş olduğu gerekçeleriyle eleştirmiştir. (Giddens,1996: 117)

Durkheim devrimci düşünceye karşı bir teorisyendi. Onun toplumsal anlayışının çerçevesini devrim değil, evrim oluştuyordu. Anlamlı sayılabilecek büyük değişimlerin temelinde, uzun vadeli toplumsal gelişme süreçlerinin var olduğunu sık sık vurgulamıştır. Radikal bir toplumsal dönüşüm mekanizmasının temelinde sınıf çatışmasının olduğunu reddederek Marksizm'den ve diğer bütün devrimci eylemlilik tiplerinden ayrılır; fakat bunu söylemekle, Durkheim'ın toplumsal çatışma ya da sınıf çatışması olgusunu tamamen göz ardı ettiğini söylemiyoruz. (Giddens,1996: 117)

Durkheim, teorisini kurarken pratik, günlük sorunlardan uzak bir sosyoloji anlayışını tamamen reddetmiştir. Ona göre, pratik sorunlarla hiçbir alakası olmayan bir sosyoloji harcanan emeğe değmezdi. Belli bir zaman dilimi içerisinde toplumun yaşadığı değişim çizgilerini belirlemek ve hangi eğilimlerin beslenerek gelecekte ağırlık kazanması gerektiğini göstermek sosyolojinin en önemli görevlerinden biriydi. (Giddens, 1996: 118)

Durkheim gibi Comte da her zaman sosyolojinin pratik amaçlara yöneltilmesini istemiştir. Comte'a göre, düzen ve ilerleme karşılıklı olarak zorunludur. Kaçınılmaz olanın değişimin her zaman ileriye dönük olarak evrimsel bir çizgide gerçekleştiğini savunmuştur. (Giddens , 1996:121)

Durkheim, Spencer ile birlikte Comte'u "ilerleme" yi söyleştirmekle (kendi kendini iyileştirme

itkisini sanki toplumun evriminin genel nedenlerinden biriymiş gibi görmekle) eleştirmesine rağmen, işlevsel (statik) açıklamayı tarihsel (dinamik) açıklamadan ayırırken Comte'u yakından takip etmiştir. Durkheim, toplumun bilimsel incelemesinin normal olanı patolojik olandan ayırma aracını verebileceğini onaylıyordu; Çünkü doğa bilimi bize nasıl bilginin ancak ağır ağır gelişebileceğini gösteriyorduysa, sosyoloji de gerçekten ilerici bütün toplumsal değişimlerin sadece birikim yoluyla gerçekleştiğini gösteriyordu.

İlerleme ile düzenin birbirine karşılıklı olarak bağımlı olmaları, Comte' un yazıları kadar Durkheim'ın yazılarında da önemli bir temadır. Durkheim'ın devrime duyduğu husumet Comte'un kinini sürdürüyordu ve aynı şekilde bilimsel bir temeli olduğu ileri sürülüyordu; siyasi devrimin kendi başına toplumsal dönüşümü garanti altına almanın olası bir aracı olduğunu sanmak şöyle dursun, bir toplumda tedrici değişim yaratmayı beceremediğini ifade ediyordu. Ama açıklamanın biçimi benzer olsa da içeriği tamamen aynı değildi. Yani Durkheim kendi döneminin, toplumunda neyin normal neyin patolojik olduğunu belirlerken Comte'dan epeyce uzaklaşmıştı. (Giddens , 1996:155-156)

iletisim@politikadergisi.com

[Bu yazı, Politika Dergisi Sayı 10'da yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile özgün sayıyı indirmenizi öneririz. Sayı 10'u indirmek için [buraya tıklayınız](#). [2]]

Yorumlar

- [Bilim/Kuramsal](#) [3]

Kaynak URL (02/05/2024 - 14:35 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/giddens-ve-klasik-dusunurler-durkheim>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/asaf-simsek>

[2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD10.zip>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>